

Kultur- og kirkedepartementet
Postboks 8030 Dep

0030 OSLO

Oslo, 19. juni 2003

HØRINGSUTTALELSE - ÅNDSVERKLOVEN

Norsk Bibliotekforening har mottatt Kultur- og kirkedepartementets høringsnotat til endringer i Åndsverkloven og vil her komme med synspunkter og kommentarer til forslaget.

Generelle kommentarer

Forslaget er omfattende. Flere av punktene berører bibliotekene direkte eller indirekte. Norsk bibliotekforening vil i sin høringsuttalelse i første rekke ta for seg de forslagene som er spesifikke for bibliotekene, men vil også sette dette inn i sammenheng med andre forslag som har betydning for den totale aktiviteten knyttet til bibliotekene,

I vår høringsuttalelse til nye forskrifter pekte vi på at forskriftene slik de da forelå ikke hadde tatt opp i seg de mulighetene som EU-direktivet åpnet for, bl.a. digitalisering av materiale for bestemte formål. Bibliotekene har i stor grad tatt i bruk ny teknologi etter hvert som denne har blitt tilgjengelig. Bibliotekenes kataloger er blitt gjort elektroniske med søke- og bestillingsmuligheter online, med flere elektroniske kilder tilgjengelige for brukerne på intranett og på stedet, gjennom lisensavtaler med utgivere og forlag. Bibliotekene framstår i dag som moderne institusjoner, samtidig som deres viktige samfunnsmessige funksjoner er beholdt og videreutviklet.

Bibliotekenes drift er hjemlet i ulike lover, bl.a. Åndsverkloven, Lov om folkebibliotek, Lov om bibliotekvederlag og Lov om Universiteter og høgskoler. Til sammen sier disse noe om hvilken rolle bibliotekene skal ha og viser hvordan det juridiske rammeverket støtter opp om den samfunnsmessige rollen til bibliotekene. Norsk Bibliotekforening legger stor vekt på at det juridiske rammeverket fortsatt gjør det mulig for bibliotekene å fylle denne rollen og at denne muligheten ikke svekkes gjennom foreliggende lovutkast. Dette ligger til grunn for de kommentarer og forslag Norsk Bibliotekforening har til utkastet.

Forslaget til endringer innfører til dels helt nye prinsipper og ordninger. Det gjelder i særlig grad kravet om "lovlig kopieringsgrunnlag" og kravet om særlig beskyttelse av "tekniske beskyttelsessystemer", s.k. kopisperrer. Selv om dette er bestemmelser som er av generell karakter og ikke spesielt gjelder bibliotekene, så har de direkte eller indirekte betydning for virksomheten i bibliotekene. Det gjelder særlig bestemmelsen i § 53b om mulighetene til å omgå kopisperrer for å kunne gjøre bruk av et lovhjemlet unntak.

Vi kommer tilbake til dette i mer detalj senere i høringsuttalelsen.

Aktiviteter i bibliotekene som berøres av forslaget

Det er først og fremst den eksemplarframstilling som foregår i biblioteket som berøres av det foreliggende forslaget.

Eksemplarframstilling i bibliotekene skjer i hovedsak med hjemmel i § 16, men § 12 er også hjemmel for en del av den eksemplarframstilling som initieres av brukere i bibliotekene.

Endringer i begge disse paragrafene får dermed konsekvenser både for rammeverket for bibliotekene og bruk av materialet som bibliotekene har i sine samlinger.

Bestemmelsene om tilgjengeliggjøring og spredning av materiale er også sentrale for bibliotekenes virksomhet.

Departementet drøfter f.eks. på side 21 om det å stille datamaskiner med internett-tilgang til rådighet for personlig bruk i et lokale som er tilgjengelig for allmennheten kan defineres som offentlig fremføring. Det konkluderes imidlertid med at dette må regnes som å være innenfor det private område og at derfor ikke er "offentlig fremføring" etter § 2. Norsk bibliotekforening støtter dette og mener det er i tråd med den praktiske virkeligheten i bibliotekene. De fleste bibliotek stiller idag slike datamaskiner til rådighet i sine lokaler og gir derfor en mulighet til personlig bruk for dem som ikke har slike muligheter hjemme eller på arbeidsplassen/skolen. Materialet som den enkelte får tilgang til gjennom internett på en slik maskin er etter vår mening ikke en opphavsrettslig tilgjengeliggjøring fra bibliotekets side, ut over det materiale som biblioteket selv har lagt ut på sitt nettsted og som er gjort tilgjengelig med hjemmel i unntak eller andre bestemmelser/avtaler. Det er en viktig differensiering som dermed er gjort.

Om de enkelte endringsforslag:

§ 11 Lovlig kopieringsgrunnlag

Departementet foreslår en ny bestemmelse i § 11 om lovlig kopieringsgrunnlag. Forslaget har nok størst betydning for privatbrukskopiering. Norsk Bibliotekforening vil peke på problemene knyttet til at en innfører en bestemmelse der det kreves at den enkelte bruker forsikrer seg om at kopieringsgrunnlaget er lovlig. Det kan være vanskelig for den enkelte, selv med stor innsats, å finne ut om så er 100% tilfelle, særlig gjelder dette materiale som er lagt ut på internett uten nærmere angivelse, og der man i utgangspunktet må anta at rettighetshaver samtykker til bruk som videresending og kopiering, men uten at det uttrykkelig sies. Dette kan skape usikkerhet og frustrasjon hos lovlidige enkeltbrukere og institusjoner inne biblioteksektoren.

Siden mulighetene for kontroll innenfor den private sfæren også er små (noe departementet selv peker på) er det derfor en fare for at en slik bestemmelse bare blir en papirbestemmelse som kan bidra til å bryte ned respekten for lovverket generelt. Men ettersom kravet er nedfelt i EU-direktivet må Norge innføre en bestemmelse på området. Dersom alternativet ville være en ytterligere innsnevring i unntak for bl.a. privatbrukskopiering, så er en bestemmelse om lovlig kopieringsgrunnlag å foretrekke.

§ 12

Privatbrukskopiering berører ikke bibliotekenes virksomhet direkte, men en del av den kopieringen som foregår i bibliotekene er som tidligere nevnt hjemlet i § 12.

Det er viktig og rett at unntaket for generell privatbrukskopiering opprettholdes, selv om det begrenses noe i forhold til gjeldende lov.

Norsk Bibliotekforening er også tilfreds med at det etter § 12 fortsatt blir adgang til å kopiere til personlig, yrkesmessig bruk. Slik kopiering foregår til en viss grad i bibliotekene, f. eks fra verk som ikke er til utlån og som da sett fra brukersynspunkt ofte ikke vil være tilfredsstillende tilgjengelig for bruk. I tillegg minsker en slik kopieringsadgang risikoen for at slikt materiale i bibliotekene blir stjålet eller ødelagt, f.eks klippet eller skåret i stykker.

Etter departementets forslag vil det ikke lenger være tillatt i det hele tatt å kopiere musikkverk med hjemmel i § 12 i bibliotekene. Dette vil spesielt by på problemer i de tilfeller der noter ikke er til utlån og heller ikke kan kopieres til privat bruk på bibliotekenes kopimaskiner. Mange noter vil heller ikke være tilgjengelige for ordinært kjøp i markedet (noter blir relativt raskt utsolgt fra forlag) og det vil derfor være svært vanskelig for bibliotekenes brukere å få tilfredsstillende tilgang til dette materialet. Musikkbibliotekene har et godt samarbeid med musikkforlagene, og bibliotekene oppfordrer lånerne til å benytte originalnoter så fremt det er mulig. Men med noter som er utsolgt fra forlag, og med følgende utlånsbegrensninger på særlig sårbare noter og musikkalbum, så er det vanskelig å forstå at i bibliotekene, som i mange tilfeller da er det eneste sted noten er offentlig tilgjengelig, er det ikke mulig å ta en kopi til privat bruk. Biblioteket kan heller ikke bidra til at den kopieres et annet, lovlig sted, siden den ikke lånes ut.

Norsk Bibliotekforening ber derfor om at bestemmelsen om forbud mot "fremmed hjelp" for musikk- og filmverk ikke skal gjelde fotokopiering av noter til privat bruk på fotokopieringsutstyr i bibliotekene. Riktignok er noter et særlig sårbart materiale for kopiering, men vi kan ikke se at en begrenset fotokopieringsadgang til privat bruk av noter som ikke kan lånes ut og som ellers er vanskelig å få tak i utenfor biblioteket innebærer en trussel mot rettighetshavers interesser. I det hele tatt virker det ulogisk at man skal kunne kopiere for eksempel noter til privat bruk på kopieringsutstyr hos arbeidsgiver, mens det overhodet ikke kan gjøres på bibliotekets utstyr.

Departementet foreslår to alternativer til en kompensasjonsordning for privatbrukskopiering. EU-direktivet har i artikkel 5.2.b et krav om "rimelig kompensasjon". Imidlertid sies det i fortalen at en slik kompensasjon kan settes til null, dersom det regnes som rimelig. Vi tar imidlertid til etterretning at departementet mener at rettighetshavernes tap ved kopiering til privat bruk er av et slikt omfang og/eller karakter at det skal betales vederlag.

Men det er etter vårt syn en del problematiske sider ved en slik vederlagsordning, uansett hvilket alternativ som velges. En ordning må være egnet for det som det skal kompenseres for, nemlig privatbrukskopieringen. Den må ikke komme til anvendelse for bruk som er dekket av andre vederlags- eller klareringsordninger, eller fribruk der det ikke skal betales kompensasjon, og heller ikke for kopiering som ikke er opphavsrettslig kopiering, for eksempel kopiering av internt materiale. Hvordan man vil unngå betaling for fribruk, ikke-opphavsrettslig kopiering, eller dobbeltbetaling for allerede klarert kopiering er ikke helt klart i forslaget. I kommentarene sier departementet at det skal tas hensyn til dette og nevner da spesielt forholdet til avtalelisensene i § 13 og 14, og at den private kopieringen på disse områdene er

begrenset. Vi går ut fra at konklusjonen er at virksomheter/institusjoner som nevnt i § 13 og 14 derfor på en eller annen måte skal unntas fra avgift for privatbrukskopiering.

I forskrifter skal det komme bestemmelser om hvilke lagringsmedier det skal betales for, samt vederlagets størrelse. Dessuten vil det kunne tas inn bestemmelser om unntak eller tilbakebetaling for visse former for bruk, herunder profesjonell bruk av lagringsmedier.

Noen bibliotek, bl.a. Nasjonalbiblioteket, har store mengder lagringsmedier for konservering og sikring av materiale. Dersom en får en avgift som legges generelt på lagringsmedier vil dette slå ut ugunstig for disse. Slike avgifter kommer alltid til syvende og sist til uttrykk i utsalgsprisen.

Detaljene i en slik vederlagsordning for privatbrukskopiering vil derfor være avgjørende for om den vil oppfattes som rimelig av brukerne av lagringsmedier, dvs. hvilke lagringsmedier det skal betales avgift for, vederlagets størrelse og bestemmelser om unntak.

Uansett hvilken løsning som velges må det derfor være en ordning som oppfattes og aksepteres som rimelig og som virker etter hensikten. Det vil si at det må være en avgift som treffer rett og ikke rammer områder og bruk som etter loven er vederlagsfritt, som ikke er opphavsrettslige kopieringshandlinger, eller som allerede er klarert.

§16 Eksemplarframstilling i bibliotek, arkiv og museer

§16 gir hjemmel for unntak for bibliotekene fra eneretten til eksemplarframstilling. Disse unntakene er først og fremst nedfelt i forskriftene til loven.

Forslaget til ny § 16 avviker i første ledd i praksis lite fra eksisterende bestemmelse. Det er imidlertid foreslått et par endringer for å klargjøre og å gjøre bestemmelsen mer fleksibel. Formålsangivelsen er gjort mer generell, noe som er gunstig og gir større fleksibilitet. Den andre endringen er en presisering i tråd med direktivets bestemmelser om at kopieringen ikke må være ervervsmessig. I kommentarene er det klart formulert hva departementet her mener med ervervsmessig. Eksemplarframstilling etter § 16 er en bestemmelse gitt for å dekke bibliotekenes behov for eksemplarframstilling til visse, spesifikke formål. Denne virksomheten, altså selve eksemplarframstillingen, må ikke være ervervsmessig i den forstand at den ikke må gå med økonomisk overskudd. Norsk bibliotekforening støtter den definisjonen av ervervsmessig formål som her legges til grunn.

Formålsangivelsen er som sagt mer generell, og det er dermed forskriftene som hovedsak vil sette grensene for eksemplarframstilling etter § 16. Norsk Bibliotekforening avga høringsuttalelse da forskriftene sist ble revidert i 2001. Da sa vi følgende:

"Det foreliggende utkast til forskrifter er mer begrensende i bl.a.

kopieringsmetodene enn det EU-direktivet åpner for. Vi har fått forståelsen av at dette henger sammen med at en er bundet av gjeldende lovhjemmel og de premisser som er lagt i Ot.prp. 15 (94-95). Vi regner imidlertid med at dette vil bli tatt opp i den lovrevisjon som må komme ved implementering av EU-direktivet i Norge, at forskriften da også vil bli revidert i h t ny lovhjemmel, og at norske regler da fanger opp de muligheter som EU-direktivet gir. I det foreliggende utkast er nemlig inkluderingen av nye metoder for eksemplarframstilling såpass begrenset at den ikke i tilstrekkelig grad fanger opp aktuelle problemstillinger knyttet til kopiering og bibliotekenes overgang til ny teknologi."

Departementet sier i høringsnotatet at eksemplarframstillingen bør utvides til å omfatte rett til å fremstille eksemplarer også i andre format enn originaleksemplaret, herunder ved å digitalisere verk i samlingene. De nærmere rammer og vilkår vil komme i forskrift. Norsk Bibliotekforening er glad for at det sies klart at hovedprinsippet i gjeldende forskrift vil bli endret i tråd med de mulighetene som ligger i direktivet.

Vi er imidlertid litt usikre på hvordan dette vil bli nedfelt i forskriftene, og vi forventer derfor at forslag til endringer i gjeldende forskrifter vil bli fremmet raskt etter at loven er endret. Det er fortsatt forskriftene som vil gi de konkrete rammene for bibliotekenes muligheter for eksemplarframstilling, og vi regner med at disse endres slik at det blir mulig for bibliotekene i utnytte nyere teknologi effektivt innen minimum de formåls- og bruksrammer som er nedfelt i dag.

Vi vil igjen peke på problemene knyttet til § 1-6 i gjeldende forskrifter. § 1-6 gir bibliotekene mulighet til å fremstille eksemplarer til utlån når originaleksemplaret er særlig utsatt for skade ved utlån eller det vanskelig kan erstattes hvis det går tapt. Samtidig er i § 1-3 utlån av eksemplarer fremstilt med hjemmel i forskriftene begrenset til eksemplarer i papirformat. Dette oppfattes av oss som en innebygd manglende logikk i forskriftene. Dersom det er anledning til å låne ut et originaleksemplarer av lyd eller bilde i analog eller digital form, så skulle det ikke være noen større risiko ved å låne ut en kopi av samme verk, når hensikten er å beskytte og bevare originaleksemplaret. Vi ber igjen om at departementet klarer opp i dette.

§ 16 annet ledd er implementering av bestemmelsene i direktivets artikkel 5.3.n, og Norsk Bibliotekforening er glad for at denne bestemmelsen implementeres i norsk lovgivning.

Norsk Bibliotekforening er også glad for at bestemmelsen om elektronisk overføring til andre bibliotek, gjennom s.k. kontrollert fjernlån videreføres, en bestemmelse som vil få større praktisk betydning når adgangen til digitalisering utvides. Norsk Bibliotekforening er fullt klar over at slik overføring må skje på bestemt forespørsel fra en bruker og at kontrollen med forbudet mot videre digital kopiering og lagring må være til stede. Norsk bibliotekforening ba i sin høringsuttalelse til forskriftene i 2001 om at en slik ordning ble etablert, og vi ser på dette som en imøtekommelse av dette ønsket.

§16a Avtalelisensordning for bibliotek

Departementet foreslår en ny § 16a som åpner for avtalelisens for bibliotek. Avtalelisensordningen skal i tilfelle gjelde eksemplarframstilling og tilgjengeliggjøring for allmennheten ut over det som er dekket av unntak i § 16.

Primært mener Norsk Bibliotekforening at de økonomiske og administrative konsekvensene må utredes før forslaget om avtalelisens formelt fremmes, slik det er krav om i Statens utredningsinstruks pkt. 2.3.1. Kapitlet i høringsnotatet om økonomiske og administrative konsekvenser inneholder ingen analyser eller forutsetninger som gjør det mulig å gjøre seg opp en kvalifisert mening om omfang, organisering, økte kostnader og hvordan dette skal finansieres. I et møte med departementet 20.juni 2002 ba vi om at saken ble utredet, men dette ble da avvist av departementet uten videre begrunnelse enn at det i tilfelle ville være en strategisk beslutning som ikke ville være avhengig av resultatet av en utredning. Norsk Bibliotekforening mener at dette er en feil vurdering fra departementets side og ber derfor om at det utføres en slik utredning.

Norsk Bibliotekforening går ikke prinsipielt mot en avtalelisensløsning for aktiviteter som ikke er dekket av § 16 og som vil gi bibliotekene det nødvendige utvidete handlingsrom for å betjene brukere og publikum. Men det er i utgangspunktet vanskelig å forholde seg til et forslag som i så liten grad går inn på hva, hvem og hvordan. Det er riktignok ikke lovgivers oppgave å regulere selve avtalen, men det er likevel viktig å ha foretatt noen analyser på forhånd før det i det hele tatt foreslås som et alternativ til andre løsninger som for eksempel unntak. Det er uheldig at slike analyser og utredninger nå overlates til partene i en forhandlingssituasjon, med den ene parten i en tilnærmet monopolsituasjon.

Norsk Bibliotekforening fikk sommeren 2002 utført en studie om avtalelisens og bibliotek. Denne studien peker bl.a. på en rekke problemstillinger som trenger videre avklaring. Denne utredning er tilgjengelig på Norsk Bibliotekforening sitt nettsted, på denne adressen:

http://www.norskbibliotekforening.no/Nyheter/2003/avtalelisens_vurdering.htm

Det som skaper problemer/konflikter i en slik avtale er ikke bare prisnivå, men også hva som skal ligge i beregningsgrunnlaget.

Mye av den bruk av materiale som i dag skjer i biblioteket er i dag

- underlagt kommersielle kontraktsvilkår og dermed allerede klarert eller
- materialet er i det fri ved at a) vernetiden er utgått (ÅVL § 40), b) det er snakk om offentlig informasjon (ÅVL § 9)
- materialet gjort tilgjengelig av opphavsmannen på en måte som innebærer samtykke til fri bruk av materialet, direkte eller underforstått (ÅVL § 39 og 39a)

Flere av aktivitetene/bruken er dessuten

- dekket av unntak (i hovedsak §16 og § 12)
- dekket av bestemmelser i annen lovgivning (bibliotekloven, pliktavleveringsloven, lov om bibliotekvederlag)
- ikke opphavsrettslige handlinger (for eksempel kunnskapsorganisasjonisk tilrettelegging og veiledning)

Det er svært viktig at grensene mellom dette og en avtalelisens er helt avklart og også kan skilles ut i beregning av vederlagsgrunnlaget. Hvordan dette skal gjøres, er imidlertid, med basis i departementets manglende utredning, helt uklart og uansett ikke omforent.

Lovgiver bør gjøre det helt klart at det ikke skal betales vederlag mer enn en gang for samme aktivitet/bruk. Det betyr at det må slås fast i loven eller i lovens forarbeider at bruk som allerede er klarert, på annen måte gitt samtykke til eller som er knyttet til materiale i det fri ikke skal omfattes av avtalelisensordninger. Det må også sikres at bruk som er hjemlet i unntak etter for eksempel § 16 ikke skal omfattes av vederlagsordninger, det være seg avgifter på tomme lagringsmedier eller en avtalelisensløsning. Der det er individuelle avtaler på plass, s.k. lisensavtaler, skal ikke bruk som inngår i en slik avtale kunne omfattes av andre vederlagsordninger.

Rammene som gis i loven er svært generelle og dermed vide, men det slås fast i kommentarene at avtalelisens bare skal komme til anvendelse for aktiviteter som ikke ellers dekkes av § 16. Etter vår oppfatning er dette en mangelfull beskrivelse. Med basis i ovenfor nevnte kommentarer til typer materiale som ikke skal være del av

beregningsgrunnlaget, bør det i lovens forarbeider presiseres at avtalelisens bare skal komme til anvendelse for materiale som ikke ellers er dekket av § 9, 12, 16, 39, 39a og 40. Materiale/bruk som ikke skal klareres med basis i § 9, 12, 16, 39, 39a og 40 er etter hvert av et meget betydelig omfang selv om det reelle volum ikke er beregnet eller analysert etter det Norsk Bibliotekforening kjenner til.

Departementet må også klargjøre om det er internasjonale konvensjonsforpliktelser som vil sette grenser for bruksadgangen.

I det nye forslaget foreslås det en meglingsløsning dersom partene i en avtalelisens ikke kommer til enighet. I eksisterende lovgivning finnes det bestemmelser om en tvisteløsning ved subsidiær nemnd. Denne ordningen gjelder bare for avtalelisensen for videresending av kringkastingsprogrammer. Denne bestemmelsen tas nå ut av loven, med den begrunnelse av satellitt- og kabeldirektivet klart sier at det bare er forvaltningsorganisasjon som kan inngå en slik avtale. Det sies imidlertid ikke noe om tilsvarende begrensninger for innføring av en subsidiær nemndsløsning for andre avtalelisensområder.

Dette er med på ytterligere å styrke forvaltningsorganisasjonenes forhandlings- og monopolsituasjon. Konkurransetilsynet krever ikke lenger dispensasjon fra konkurranselovlovgivningen for forvaltningsorganisasjoner til å inngå avtaler på vegne av rettighetshaverne, fordi dette området er regulert i Åndsverkloven. Tilsynet skal riktignok fortsatt kunne føre kontroll med virksomheten etter EØS-avtalens (art. 59 jf § 54) forbud mot foretaks misbruk av en dominerende stilling, men det styrker etter vår mening likevel forvaltningsorganisasjonenes dominerende stilling at det ikke lenger kreves slik dispensasjon. Det er derfor viktig at lovgiver gir bestemmelser om instrumenter og institusjoner som kan balansere interessene til de ulike partene i en slik avtale. EU-direktivet berører ikke de ordninger i medlemstatene som angår forvaltning av rettighetene, som for eksempel avtalelisenser, jf fortalens pkt 18. Da direktivets fortale ikke definerer nærmere hva de sikter til med eksisterende avtalelisensløsninger må det kunne hevdes at avtalelisensløsninger med subsidiær nemndsløsning ikke vil komme i konflikt med direktivet.

Norsk Bibliotekforening ber derfor om at det i loven tas inn bestemmelser om subsidiær nemndsløsning for avtalelisensordninger.

§ 19 Konsumpsjonsregelen

Norsk Bibliotekforening er glad for at det er mulig for Norge å beholde bestemmelsen om internasjonal konsumpsjon. Dette er viktig for bibliotekenes innkjøp av litteratur utenfor EU-området, ikke minst innkjøp av litteratur til ulike innvandregrupper.

§ 53 Tekniske beskyttelsessystemer

Det foreslås innført bestemmelser (i tråd med direktivets artikkel 6.1) om forbud mot å omgå tekniske beskyttelsessystemer som rettighetshaverne anvender for å kontrollere tilgangen til og bruken av vernede verk. Men departementet foreslår (i tråd med direktivets artikkel 6.4) at det innføres en bestemmelse som pålegger rettighetshaverne å muliggjøre visse typer bruk som er hjemlet i åndsverkloven, for eksempel i § 16. Dersom rettighetshaver ikke frivillig gjør dette mulig innen rimelig tid foreslår departementet at en særskilt oppnevnt nemnd kan pålegge utlevering av nødvendig verktøy eller informasjon for på en enkel måte å muliggjøre bruk.

Ulike typer brukere og bruk hjemlet i unntak i lov og forskrift vil dermed bli avhengige av at rettighetshaver oppfyller sin plikt til å gi tilgang til lovlig bruk. Det vil altså i utgangspunktet være rettighetshaverne som setter grensene for disse fribruksbestemmelsene. Dersom det er uenighet og tilgang ikke blir gitt innen "rimelig tid" skal saken behandles av en nemnd. Det er høyst uklart hvor lang tid en slik behandling vil kunne ta. Men det kan virke som det kan bli en lang og omstendelig prosess for brukere, særlig om man ikke har mye ressurser å sette inn på å fremme saken for en slik nemnd. For bibliotekene kan det bety en ekstra saksbehandling og ikke minst forsinkelse i arbeidet med bevaring, sikring og formidling.

Tre bibliotek med spesielle nasjonale oppgaver bør etter Norsk Bibliotekforenings vurdering få en særskilt behandling i denne sammenheng:

Nasjonalbiblioteket, Samisk spesialbibliotek og Norsk lyd- og blindeskriftbibliotek.

Nasjonalbiblioteket mottar pliktavlevert materiale i h.t. Lov om pliktavlevering. Biblioteket har behov for å kontrollere det pliktavleverte elektroniske materialet når det kommer inn og eventuelt lagre dette på en tilfredsstillende måte innen rammen av Nasjonalbibliotekets drift. Det heter i § 1 i forskriftene til Pliktavleveringsloven at:

"Når ikkje anna er særskilt fastsett, eller går fram av samanhengen, skal eit dokument avleverast i den forma det vert gjort allment tilgjengeleg i. Plikteksemplara skal ha med omslag, futteral o.l. som følgjer det allment tilgjengelege dokumentet. Plikteksemplara skal vera fullstendige og lytefrie. Mottaksinstitusjonen kan fastsetja nærare reglar om form og kvalitet."

Denne typen materiale bør derfor i utgangspunktet avleveres uten tekniske beskyttelsesmekanismer, eller der dette ikke er mulig, bør den nødvendige informasjon eller de nødvendige midler/koder for å få tilgang til verket avleveres samtidig med verket.

Samisk spesialbibliotek bør ha mulighet for samme ordning som Nasjonalbiblioteket hvis dette er ønskelig i og med at biblioteket får tilsendt ett eksemplar av alt som blir utgitt i Norge der hele eller vesentlige deler av teksten er på samisk.

Norsk lyd- og blindeskriftbibliotek bør i tillegg ha mulighet for å rekvirere den nødvendige informasjon eller de nødvendige midler/koder for å få tilgang til verket avleveres samtidig med verket.

Vi vil også be om at departementet ser på andre måter å løse dette på som generelt sikrer lovhjemlet bruk uten å igangsette tidkrevende og kostbare prosesser.

Med vennlig hilsen
Norsk Bibliotekforening

Frode Bakken (sign.)
leder

Tore Kr. Andersen
gen.sekr.

Kristine Abelsnes (sign.)
leder av NBFs Opphavsrettsutvalg